

ger i Tysk-
de i Norge.
utsuget av
ar danske-
apne hen-
gaver. I
strømmer
de flotiljer
elles lidelse
nellost of-
fer to folk
anske fan-
yske tukt-
leire. Nor-
t som lan-
det enda
delig slog
li mellom-
Og rundt
isener av
kker for
rnerings-
ret.
at sympa-
på Dan-

lske

e

for
London
fjende
av
for
for
for

Når vi antar oppgjøret med nasistene har det norske folk sjelden eller aldri befunnet seg i en mer forsonlig sinnsstemning. Men den tvedeling som er en følge av okkupasjons-

til Trondheim.

Kronprinsen vil søndag over-
være en takkegudstjeneste i Ni-
darosdomen.

MB 5.6.45

Sandtorps orator Grønnes og
ambassadør Andvord.

Medisinaldirektøren meddeler at Livs-
forsikringsselskapet Idun i år som tid-
ligere har gitt kr. 10.000.— til tuber-
kulosearbeidet.

Leser bikt av Johannes V. Jensen, Jeppe
Aakjer, Tove Ditlevsen og Piet Hein,
og endelig vil sangerinnen Karen Ban-
gert Børresen synge «Der er et
dejlgt Land». Amund Raknerud
sitter ved flygelet.

Om det er berømt, for at det har
rette saa desto mere kan befestes, for
at der kan gives anledning til at prøve
Alt, og derefter at vælge det Bedste. Det
er derfor saa langt fra, at den nyt Lov
kan blive til Skade for Statskirken, at
tværtom ogsaa den synes at maatte
hæste sit Gavn deraf. [...]

Når N.S. skal dommes.

Av biskop Eivind Berggrav.

Biskop Eivind Berggrav skri-
ver i Kirke og Kultur følgende be-
aktninger som har en betydelig
interesse.

Det fins en del NS-folk som vil
hevde at de ikke mente å være
med på noe galt. Sett at de virke-
lig tror det, forandrer det da deres
skyld?

Motivene som de hver for seg
har hatt, vil i sin tid bli gransket
og vil bli tillagt den vekt som de
etter rettens prinsipper har. Men
motiver kan aldri endre gjort gjer-
ning. Jo grovere en forbrytelse er,
desto mindre veier de tanker som
vedkommende måtte ha gjort seg.
Det avgjørende er hva der er be-
gitt.

Hva lå der i den handling
å stå som medlem av NS?

Svaret er enkelt og kjent av
alle. NS gikk ikke bare sammen
med fienden i den kamp han før-
te. NS benyttet seg av fiendens
våpen til under kampen å over-
føre sitt eget folk. Mens folk i
der bakhudet av Gestapo og med
Wehrmachts bajonetter over seg
grip NS anledningen til å berge

offeret og fremme sine egne for-
mål.

Dette er handlingen. De tok
oss med vold mens vi var bundet.

At Norge lå i krig med Tysk-
land, var ingen NS-tvilk om. De
fikk stundom vite det av sine egne
ledere. Konstituert statsråd Mei-
del ropte i radio under unntagel-
sestilstanden i Oslo den 11. sep-
tember 1941: «Har mine
landsmenn da glemt at
Norge er i krig med Tysk-
land?» To år senere hadde alle
aviser kunngjøringen fra Falken-
horst om de norske offiserer som
skulle sendes til Tyskland. Om
ikke slike leilighetsvisse dokumen-
tasjoner hadde forekommet, så
visste NS like godt at der ingen
fred var sluttet. De medlemmer
som jeg har hatt anledning til å
spørre på tomannshånd, har alle
vært klar over forholdet. At par-
tiets presse forsøkte å bortforklare
faktum og ble mer og mer tyvlig et-
ter som nederlaget kom nærmere,
er — som alle bevisste bortforkla-
ringer — det tydeligste bevis for at
de visste hva de gjorde.

At NS ved hele sitt regimente
brøt retten og folkeretten, det så
hver mann. Okkupasjonsmakten
— herunder også dens eventuelle
innenlandske redskaper — plikter
ifølge Haagerkonvensjonens § 43
å opprettholde landets lover. Dette
skal skje «medmindre der forelig-
ger absolutt nødvendig-
het» for å forandre dem. Uten
spor av nødvendighet strøk NS hva
de lystet i samtlige norske lover,
deri innbefattet grunnloven, og
drev et hemningsløst, privat lov-
makeri. Den vold på norsk rett,
fortatning og mennesketilværel-
se som partiet gjorde, kommer i
rett ramme når en husker hvordan
«justisministeren» og andre flot-
tet seg med ordet revolusjon. Bare
at dette var en nedverdiggelse av
glosen, for det har aldri handt i
historien at man har kalt det re-
volusjon at en fikk gjør
opprør og ved hjelp
av en fiendtlig okkupo-
sjonshær.

At partiet var et ynkelig min-
dretall uten noen som helst rett
til å representere norsk folkevilje,
behøvede en ikke å bevise fra tal-
lene fra stortingsvalgene. Med-
lemmene visste hvor de var.
Når det passet dem, skryt lederne
av det NS var det lille mindretall
som alene visste hva som var til
beste for landet og de alle som

eneste medlem visste at partiet
utelukkende hadde tyskerne å
støtte seg til. Snakket man med
dem privat, innrømmet de freidig
at «uten tyskerne var vi ingen-
ting». De visste at de var hele-
re.

Hele partiet NS var en
sammensvergelse mot
det norske folk. Det var en
dobbel sammensvergelse. Først en
sammensvergelse mellom NS-folk
innbyrdes, så en sammensvergelse
mellom disse og fedrelandets fiender.
Det var en aktiv sammensver-
gelse. Vi kom i fare hver eneste
mann og kvinne og hvert barn i
dette land. Det var en blodig sam-
mensvergelse. Den levte på trusler
og vold. Den slo ned og drepte.

Dette er handlingen som NS
skal stå til regnskap for.

Om det angår og dermed om
den grad av skyld de enkelte har,
gir først og fremst deres egen
medlemsbok beskjed. Hver av dem
har svoret blind og ubetinget ly-
dighet mot «føreren» og har gått
god for alt hva han måtte befale
eller finne på. De har med sitt
navn, underskrift, uttelt sin
egen samvitthet og søgt sin over-
bevisning. De har innvilget å være
forhånds medskyldige iingen
som meldte seg inn i eller som ble
stående i NS kan hevde at han
bare var et alminnelig medlem

og ikke har vært med på noen av
forbrytelsene. En matros ombord
i en piratskute kan ikke, når far-
tøyet blir oppbrakt, gjøre seg
uskyldig og komme seg unna ved
å si: «Jeg lot meg bare verve som
matros, jeg har aldri vært med på
selve plyndringene.»

De enkelte medlemmer av NS
var gjennom sitt partimedlems-
skap med på å dekke alt som ble
foretatt i partiets navn. Hvert
medlem hadde forskrevet seg til
forræderiet og alle dets gjernin-
ger. De som sier at de var passive,
har samme ansvar som de aktive.
De passive utgjorde den moralske
basis, de var voldsforrettningens
kausjonister.

Det subjektive — de forklarin-
ger de vil forsøke å komme med
angående sine påskyldige motiver,
og deres påstander om ikke å ha
vært med på noe av det fæle —
endrer derfor ikke det faktiske.

Hvis denne skyld ikke blir
stemplet og klarlagt ved at alle og
enhver som har stått som medlem,
blir straffet, vil vårt folk for all
framtid bli forvillet av de hva
man kan gjøre.

Med skyldige er alle NS. Noen
av dem — halvparten — er mer
skyldige. De har forvirket andre
eller de har direkte skadet eller
latt seg bruke av regimet. Som

Stelsen norsk økonomi og historie 2014 tidelighet fant
sted i går formiddag i Kunstforeningen
hvor premievinnerne i Unge Kunstneres
Samfunds store stipendiekonkurranse
ble overrakt sine premier sammen med
de deiligste sommerlige blomsterbuket-
ter.

Juryens formann Sigurd Winge holdt
en liten tale for de tilstedeværende —
av vinnerne manglet man dessverre båd-
e Skinnarland, Bredvik og Mikkelsen
— og da Else Hagen kom fram for å
motta sin førstepris ble hun møtt
med voldsom applaus. (Hennes bilde
ble like etter åpningen solgt til mur-
mester Alf Arnesen som er en av de
ivrige kjøpere av ung norsk kunst).
Mens høytideligheten foregikk og like
etter var lydfilmopptagere i livlig virk-
somhet i lokalet.

Fra Kunstforeningen gikk man over

mest skyldige har folket utpekt
førerne, angiverne, bødlene.

Det kan være nødvendig å gjøre
klart at NS ikke var hva vi her
i Norge har forstått ved et poli-
tisk parti. Det var ikke et parti
med samling om en mening, en
overbevisning. Det var et væpnet
selskap til utelukkelse av alle an-
dres mening og overbevisning. Det
var ikke et parti, men en legion.
Man kunne ikke uten risiko melde
seg ut. Har noen i gamle Norge
sett et politisk parti hvor man ble
satt i fengsel hvis man kom til
den oppfatning at partiet ikke
hadde rett og derfor ba seg strøket
av medlemslisten? Et «parti» be-
tyr en part, en del. Det forutset-
ter at der fins andre deler. Det
«eneste» parti er en selvmotsgelse.
Og som det er det i språklig hen-
sende, var NS i hele sitt vesen en
protest mot å være et parti på
linje med andre.

Viktigst er at NS ikke skilte
mellom parti og politi, mellom po-
litikk og revolvere.

A være medlem av et selskap
med forbryterisk tendens, er i for-
seg en forbrytelse. Medlemskap i
NS var nok i mange måter lik den-
king å ha bladet i et selskap. Man
klippet sine kuponger, man i form
av avstemning lov til å ha
de radio og til mange andre
ting. NS var ikke

blitt bombet fra fly, brent og til-
intetgjort, hele landet ødelagt
osv. Hertil kan svares: hadde vi
hatt vårt forsvar i orden i 1940,
så var tyskerne aldri gått til over-
fall på oss. Et slikt foretagende
settes ikke i verk uten at de mi-
litære overveier sjansene for vin-
ning eller tap, omkostninger og
fordeler. Koster det for meget,
lar man være, selv om saken kan
gjennomføres. Det har vært opp-
lyst at den tyske generalstab var
imot ekspedisjonen, som altfor

til Kunst for varer hvor der som be-
kjent er åpnet en liten særutstilling
for de 8 seirende malere. Også her fore-
gikk en del salg.

noe uansvarlig aksje-
selskap. Hver deltaker forplik-
tet seg på det hele. Han kjøpte
seg sine fordeler ved å selge sin
uavhengighet. Det er ikke for in-
gen ting at det opprinneligste na-
ziparti, det italienske, har sitt
navn etter det italienske ord for
et sammenbistet risknippe, en fas-
cie. Å gå inn i NS var å la seg bin-
de i bunt.

Det er derfor det fra de mest-
skyldige og de mer-skyldige går
skyld over til alle de medskyldige,
uten at noen kan si seg fri.

Det ble gjort klart for dem i
den utstrekning som de gjorde det
mulig for oss å bli hørt. Vi for-
søkte å få sagt dem sommeren
1949, at ennå kunne de ha en siste
gjansse. Det var ikke nok å melde
seg ut, de måtte gjøre noe som
markerte at de var til sinns å ta
risiko og bære de følger som en
mandig avrysting av følgeskapet
ville få.

De gjorde det ikke. (Bortsett
fra noen få.) Så har de selv er-
kjent at de står fast og brast med
all den skjensel som deres knippe
har veltet over seg og over dem
alle.

Der går enkeltskyld i NS, men
det avgjørende er den felles
gruppenskyld som hver enkelt bærer
sin del av.

under
W. Werens
Klare linjer.
De tunge krigsårene som vi
oss igjennom, har vært lærerik-
enn én måte. Vi har således
av våre landsmenn som for-
nings og makt skyld var be-
selge seg selv og det norske
overfallsmennene, og vi har
som var villige til å ofre al-
hetens sak — selv da det
keat ut.

Men ennå en gruppe nord-
skilt seg ut, en gruppe hvis gro-
er utviskede og ligger i mørke.
ne gruppen hører de som —
mindre åpenlyst — var villige
på akkord med sannheten, de
le «redde stompene», de som
seg etter situasjonen som de
gang var», de som ville «ure-
ut av det». Det var disse folk
nebb og klar holdt på stilling
eller endog mottok forfrem-
forræderstyret, «for at ikke
skal få det — og tenk — hv-
da blir». Det var disse folk
lig lot seg bruke til lakeitjener
til helt renhårig nazier var
og kunne overta.

Nå dukker de opp igjen i
sine, disse menn, nå pukker
«fortjeneste av fedrelandet»,
de igjen overta roret. Men
det ikke på! Det norske folk
kjempet seg gjennom år av
vold for å ledes av politiske
og hestehandlere!

Det finnes ingen unnskyld
disse folk. De satt på vik
og kan ikke skyld på uviten-
som gikk for seg her i la-
norske folk hadde selv val-
sine ledere, de skulle i
ling være et lysende eksempel
landmenn.

Heldigvis var det bare få
tat dette sitt kall, men bar
for mye. Derfor er «et
rope ut».

Det norske folk trenger
dare som spiste ved bødlene
deres landmenn ble slakt
dare som gikk overtallsmar-
mens deres brødre ble pint
i fengsle, dare arealpo-
ville holde på den riktige
herdman sulst og led om-
brødt i det frie Norge
bare kuppet på bare ski-
betrakte Norge trenger dar
vil ha var bare i landet.